

ከጥፋት ወሀ በኋላ

(Postdiluvian)

□ ናምሩድ ማን ነበር?

(Who was the Bible's Nimrod?)

ጓጅወ ሺህ ዓመት ከክርስቶስ ልደት በፊት፣ ሸናር (ኢራቅ)

- ናምሩድ ሃያል አዳኝና የባቢሎንና አሶር አካባቢ ገዢ ነበረ። (ዘፍ 10:8-12)
- የታሪክ ተመራማሪዎች ታሪካቸው ይመሳሰላል ብለው ካስቀመጧቸው ሰዎች መካከል-
- የግብጽ ንጉስ የነበረው አመንሆተፕ(ሶስተኛ)፣ የላጋሽ አምላክ ጠባቂ፣ ጌልጋመሽ፣ የሱመር እና የአርካድ ንጉስ ሳርጎን ናቸው።
- ከነዚህም መካከል በጣም ሚመሳሰለው ከሳርጎን ጋር ነው።

፩ ንጉሥ ሳርጎን

(King Sargon)

2334-2279 ዓክልበ. አካድ (አራቅ)

- ታላቁ ሳርጎን በመባል ይጠራ ነበር። ከናምሩን ጋር የሚያመሳስላቸውም፡

1. የናምሩድ የዘር ሃረግ ከኩሽ መሆኑና የሳርጎን ጄኖራራዊ አመጣጥ ከሱመራዊው ኪሽ መሆኑ (ኩሽ እና ኪሽ ተመሳሳይ እንደሆኑ ይታመናል)
2. ሁለቱም አርካድ የምትባለውን ከተማ ታዋቂ ማድረጋቸው
3. የአሶር ከተማ ላይ የመጀመሪያ ግንባታዎችን ማከናወንናቸው
4. ሁለቱም በአሶር ከተማ ላይ ታዋቂና ተዕፅኖ ፈጣሪ መሆናቸው

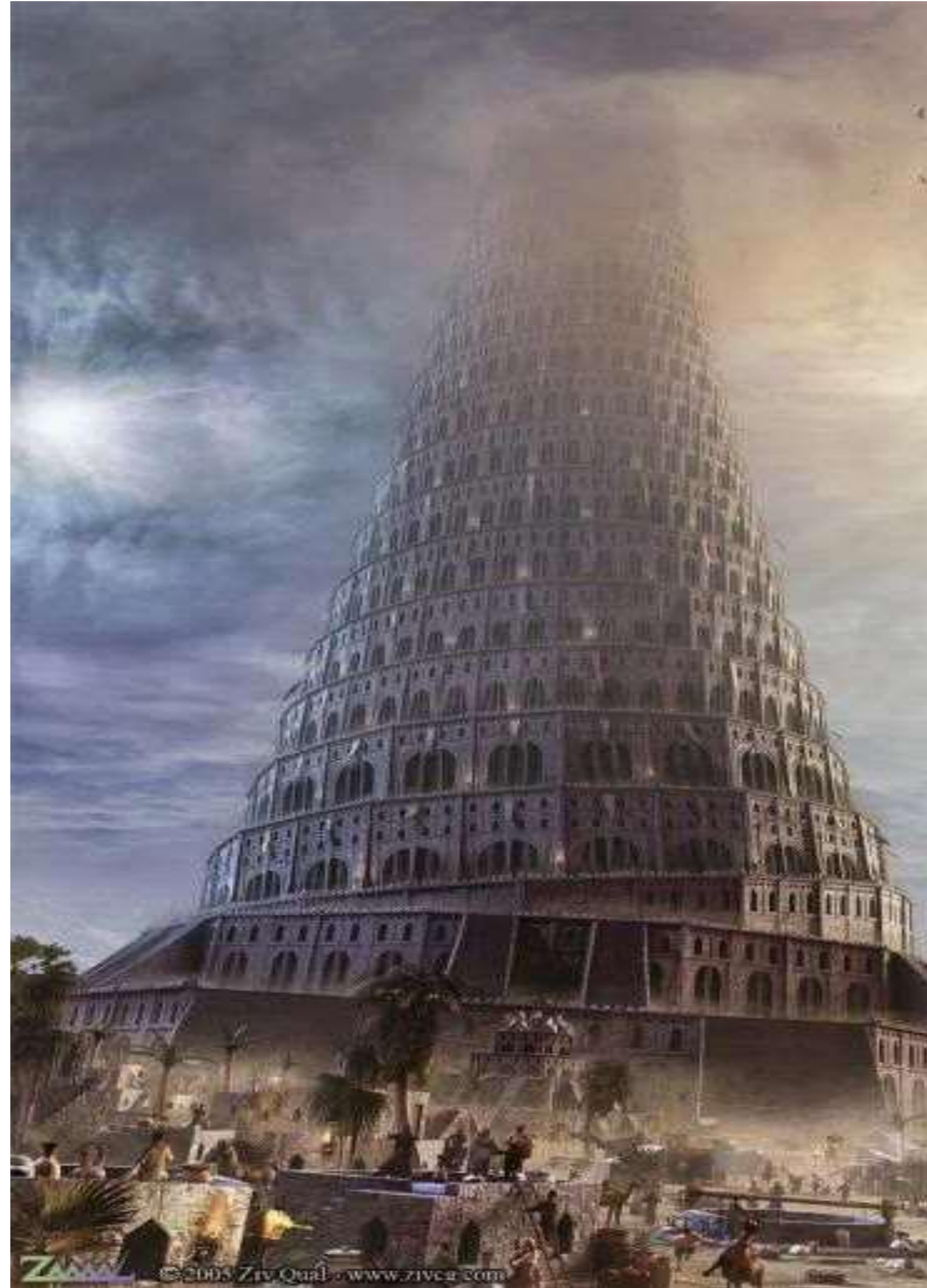

▣ የባቢሎን ግንብ

(The Tower of Babel)

2300 ዓ.ዓ.

- የባቢሎን ግንብ አፈ-ታሪክ እንደሆነ ይታሰብ ነበር።
- ነገር ግን ግንቡ ከሱመር ዚጉራት (የማምለክያ ስፍራ) ጋር ተመሳሳይ ቅርፅ እንዳለው ማየት ተችሏል።
- ዚጉራቶች ከባቢሎን ግንብ ሃሳብ በመነሳት ከዘመናት በኋላ እንደተሰሩ ጥናቶች ይጠቁማሉ።
- ዚጉራቶች የሚሰሩት የአካባቢው ጠባቂ ናቸው ተብለው ለሚታሰቡ አማልክት ነበር ። ዓላማቸውም ሰማይን ከምድር በማገናኘት አማልክቱ በቀላሉ ከሰው ወደ አማልክት ዓለም እንዲመለሱ ነበር።

☐ የሱመር ዚጉራት

(Ziggurats)

የተሰሩበት ጊዜ 2900–2350 ዓ.ዓ

ሱመር ከባቢሎን ግንብ ጋር የሚያስላቸው ነገር

1. ሁለቱም በእሳት በተተኮሱ ጡቦች የተሰሩ ነበሩ
2. እንደ ባቢሎን ግንብ የዚጉራቶቹም ዓላማ የማምለኪያ ስፍራውን በመሃል በማድረግ በአንድ ንጉስ ግዛት ስር ማስተዳደር ነበር።

☐ የባቢሎን ግንብ ስቴላ

(Tower of Babel Stele)

604–562 ዓ.ዓ

- ስለ ባቢሎን ግንብ ምሳሌ የተገኘው ጥንታዊ ማስረጃ ከናቡከደነፆር II ዘመን የሆነ ጥቁር የድንጋይ ቅርፅ ሲሆን ናቡከደነፆርም ራሱን “ታላቁ የአምልኮ ስፍራ አዳሽ” በማለት ይጠራ ነበር።
- በዚህ ቅርፅ ላይ የነበረው ፅሁፍ “ለዓለምም ሰዎች ድንቅ አደረኩት፤ ጫፉን ወደ ሰማይ ከፍ አድርጌ፤ ለደጆቹ በር ሰራሁ በጡብም ሸፈንኩት” ይላል
- ይህም በመፅሃፍ ቅዱስ ከተጠቀሰው የባቢሎንን ግንብ ሲሰሩ ከተናገሩት ንግግር ጋር ይመሳሰላል።

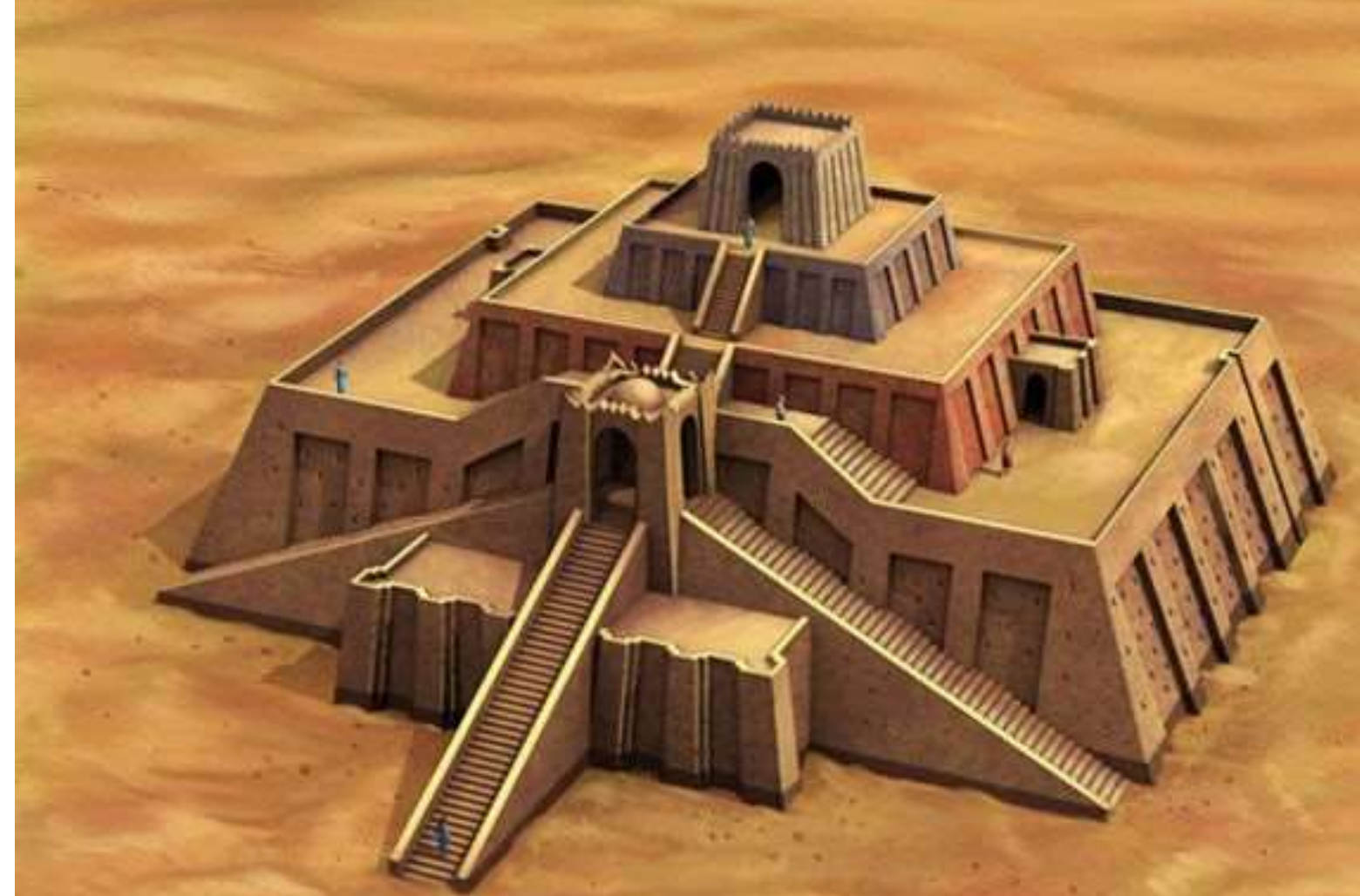

□ የዑር ዚግራት

(The Ziggurat of Ur)

አራቅ፡ 1920፣ ስር ለየናርድ ውለደ

- በዘፍጥረት ላይ አብርሃም ከዑር እንዲወጣ ሲታዘዝ በዚያ የነበረውን የጣዕዎት አምልኮ ማየት ችለናል።
- ዚግራቱ የተሰራው በዚያን ጊዜ ትመለክ ለነበረች ለጨረቃ አምላክ ናና(ሲን) መታሰቢያ ነበር።
- የተሰራበት ዘመን አብርሃም ነበረ ተብሎ ከሚታሰብበት ዘመን ጋር አንድ አይነት ነው።
- ይህም በአብርሃም ዘመን የእውነትም የባዕድ አምልኮ እንደነበር ያሳያል።

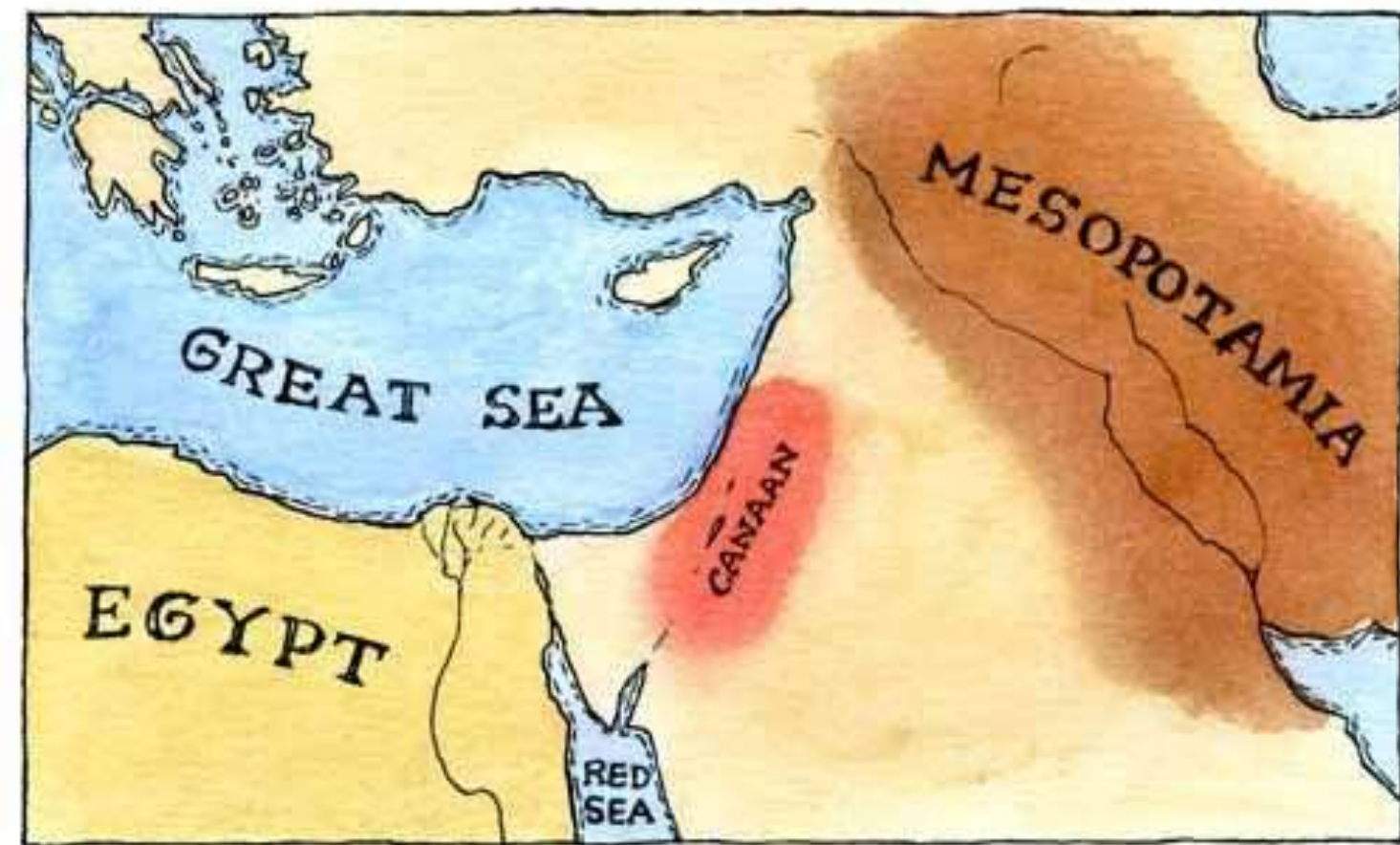

☐ የሜሶፖታሚያ እና የካናን ጦርነት

(The Conquest of Mesopotamian and Canaanites)

10 ኛው እና 9 ኛው ክፍለ ዘመን ዓ.ዓ

- በዘፍጥረት 14፡(1-17) ከካናንን ስለወረሩ የሜሶፖታሚያ ነገስታት የሰም ዝርዝርና እውነተኛነት ስናይ
- የንጉስ “አምራፌል” ስም በአሞራዊያን እና በአርካዳዊያን መዝገቦች፤ የ“አሪዎክ” ስም በማሪና በኑዚ ፅሁፎች፤ የ“ቲዲአል” ስም ቱድካሊያ ከሚለው የሂታይት ንጉሶች መጠሪያ ሲገኙ፤ “ኮሎዶጎሞር” ደግሞ የላጋማር-አገልጋይ ማለት ሲሆን የዘመኑ የኤላም ነገስታት ስያሜ ነበር።

☐ የፓትሪያርኮች መቃብር

(The Tombs of the Patriarchs)

ሄበሮን፣ዌስት ባንክ

- የአብርሃም፣ ሳራ፣ ይሳቅ፣ ርብቃ፣ ያዕቆብ፣ እና ሊያ መቃብር መሆኑን ለማረጋገጥ ነበር።
- የተለያዩ የሽክላ እቃዎች፣ ፅሁፎች እና ታሪካዊ ቅርሶች ተገኝተዋል። በተጨማሪም መረጃዎች ይህ ቦታ መቃብር እንደነበር ይጠቁማሉ። ይህ ቦታ በተለያዩ ሃይማኖቶች እንደ ቅዱስ ቦታ ይወሰዳል። አይሁዶች እና ሙስሊሞች በዚህ ቦታ ይፀልያሉ።

□ የዳን ከተማ መግቢያ በር

(The Gate of the City of Dan)

ቴል ዳን፣ 1976፣ አቨርሃም ቢራን

- በዘፍ 14 አብርሃም ወደ ላኢሽ ከተማ የገባበት በር የዚህ ከተማ መግቢያ ነበር?
- በተካሄደው ቁፋሮ ትልቅ የከነዓን ከተማ እና ብዙ የመገልገያ ቁሳቁሶች እና ምሽጎች ተገኝተዋል።
- በተጨማሪም 4000 ዓመታት እንዳስቆጠረ የሚገመት ትልቅ የጭቃ ጡብ በር በነዚህ ምሽጎች መሃል ተገኝቷል።
- ይህ በር ተቀብሮ እና አፈር ተሞልቶበት መገኘቱ ለረጅም ጊዜ አገልግሎት ላይ እንዳልነበር ያሳያል
- ነገርግን በሩ የከተማው ዋና መግቢያ እንደነበር ማስረጃዎቹ ያሳያሉ።

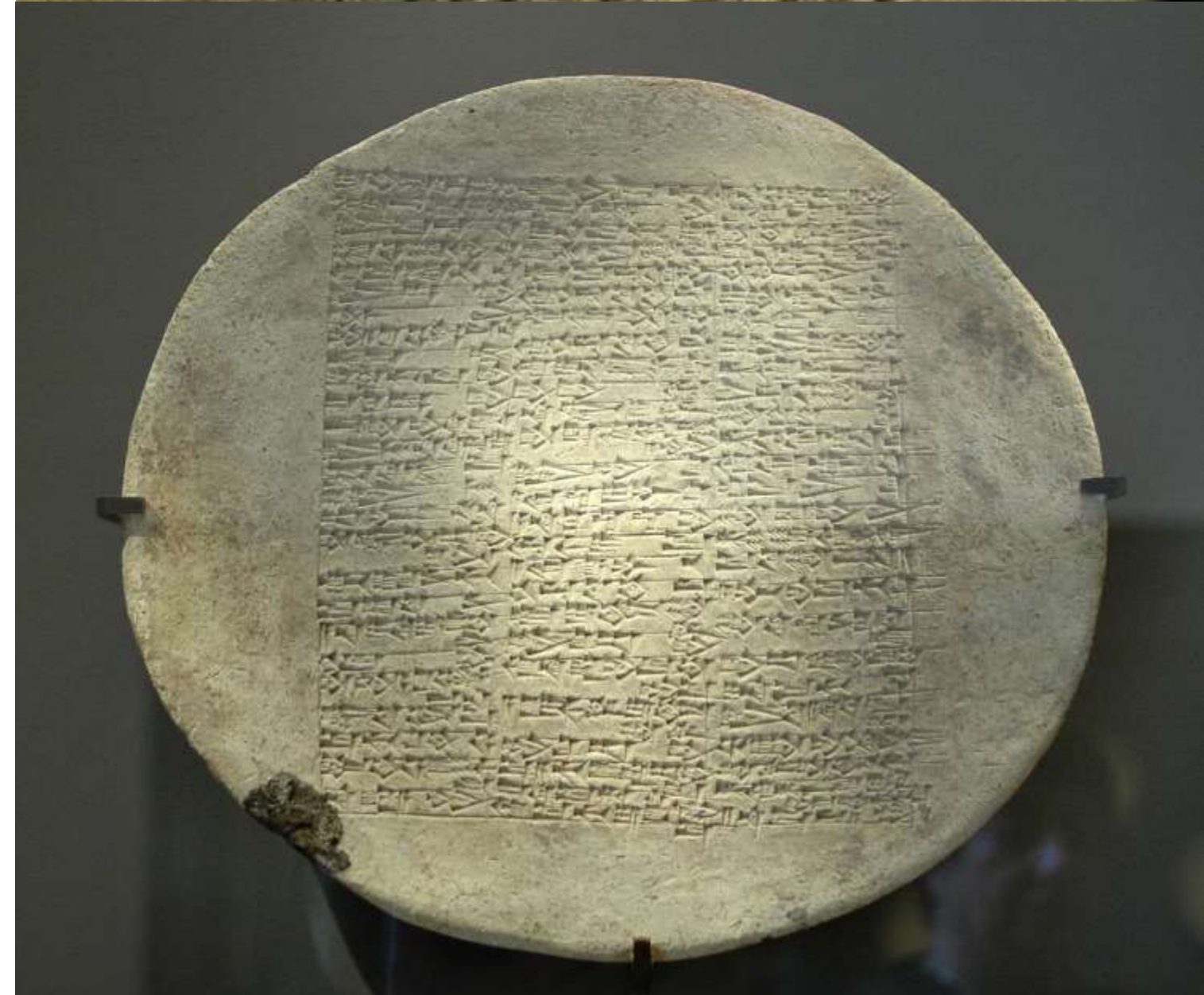
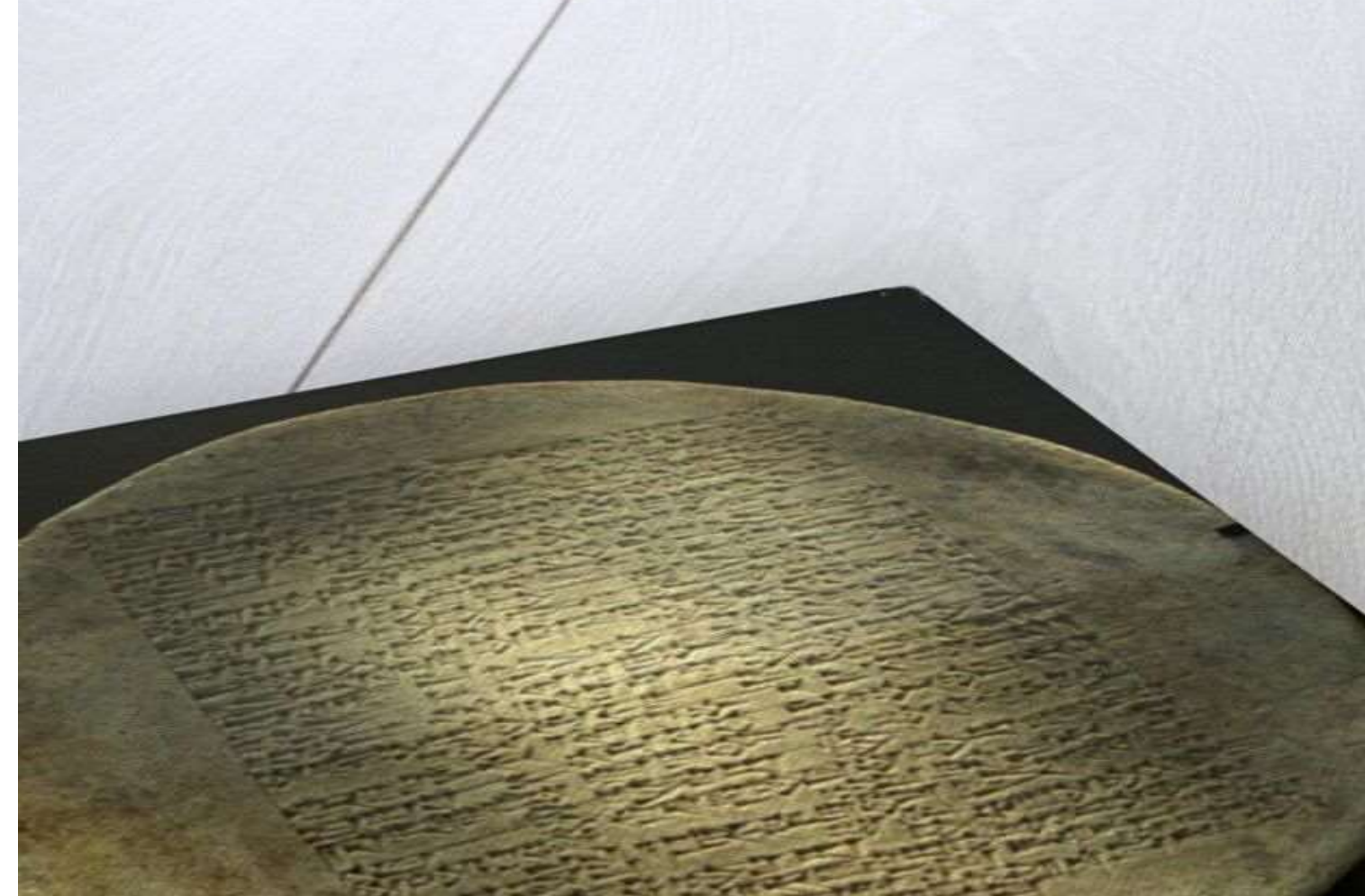

□ የያህዱን-ሊም ደስክ

(The Bisc of Yahdun-Lim)

አራቅ፡ 1930፤ ሰር ለዩናይትድ ወለዴ

- ይህ ግኝት በቀጥታ ከመፅሃፍ ቅዱስ ጋር ባይገናኝም በዚያ ዘመን ስለነበረው ንጉስ እና ሰዎች እላዩ ላይ ባለው ፅሁፍ መረዳት ነበር።
- የያህዱን ሊም (የማሪ ንጉስ) ፅሁፍ ሲሆን በሁለቱ ከተሞቹ መካከል የነበረውም ምሽግ፤ የዘመኑ ውሃ አጠባበቅ እና አኗኗር ይገልጻል።

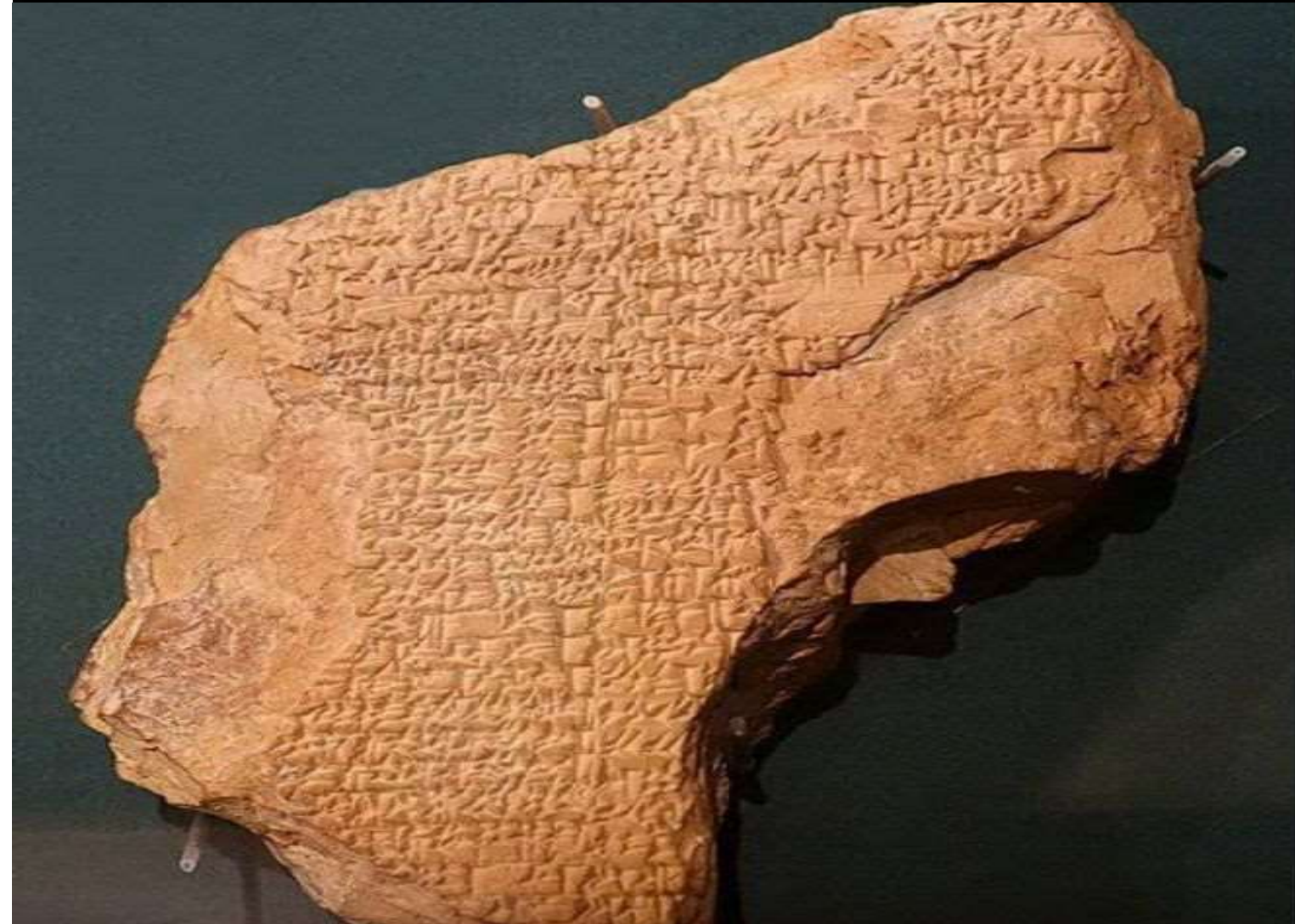

□ የኤብላ የሽክላ ጽላቶች

(The Eblaite Clay Tablets)

ሰሪያ፡ 1974፡ ፓዓሎ ማቲኤ

- ዓላማውም አብርሃም እውነትም በታሪክ ውስጥ መገኘታቸውን ማረጋገጥ ነበር።
- የተፃፈው በኤብላ ኪውኒፎርም ቋንቋ (Eblaite cuneiform) ሲሆን አብርሃም፣ እስማኤል እና እስራኤል የሚሉ ስሞችን በውስጡ ይይዛል።

□ ሰዶም እና ጎሞራ

(Sodom and Gomorrah)

ሰሪያ፡ 1974፡ ፓዖሎ ማቲኤ

- ሰዶም “የጨው ሃይቅ” የሚል ትርጓሜ ስላለው በጨው ባህር አካባቢ እንደሚገኝ ይታመናል ።
- ይህ ቦታ ከግብፅ እና ከሌሎች መንግስታት ጋር የንግድ ልውውጥ የሚደረግበት ቦታ መሆኑና ብዙ የ “Asphalt” ክምችት መኖሩ ሰዎች መስፈራቸውን ያመለክታል።
- በሙት ባህር አካባቢ ሰዶም እና ጎሞራ ይገኝበታል ተብለው ከሚታሰቡ የተለያዩ ቦታዎች “ታል ኤል ሃማም” አንዱ እጩ ሆኖ ተመርጧል። ምክንያቱ ከስር እነሆ፡-

□ ታል ኤል ሃማም

(Tel el-Hammam)

2000 ዎቹ ፡ የሞተ ባህር የርዳዮስ ፡ ዶክተር ስቲቨን ኮሊንስ

- ሎጥ የመረጠው ከቤቴል እና ከጋይ ነበር። (ዘፍ 13:3)
- በታው ለምለምና በውሃ የተሞላ መሆኑ (ዘፍ 13:10)
- የአንድ ትልቅ የተመሸገ ከተማ ቅሪት ተገኝቷል። ቅሪቱም ከአብርሃም እና ከሎጥ ጊዜ ነው።
- የተቃጠሉ ግድግዳዎች እና ወለሎች ከሶስት ጫማ አመድ በታች ተቀብረው ተገኝተዋል።
- በቦታው የሸክላ ስብርባሪዎች የተገኙ ሲሆን ከ 2,000° F የሚበልጥ የሙቀት መጠን እንዳረፈባቸው መረጃው ያሳያል። ይህ የሆነው የእሳተ ገሞራ እንቅስቃሴ ባይኖርም ከፍተኛ የድኝ (Sulphur) ክምችት በመኖሩ ነው።

